

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 20 februari 1942 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 3 januari 1942 avlåtna proposition, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser framställningar berörande jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden (bilagorna 7, sid. 85—108, och 11, sid. 141—142).

Driftbudgeten.

Nionde huvudtiteln.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

1:o) **Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** I proposition nr 167/1936 angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. beräknades kostnaderna för byggnader, avseende jordbruks- och husdjursförsöken samt lantbrukshögskolans centrala administration, bibliotek m. m. till 1,336,900 kronor. Kostnaderna för inventarier och utrustning beräknades utgöra 132,500 kronor. Samtliga nu nämnda kostnader, tillhopa 1,469,400 kronor, föreslogos skola fördelas på tre budgetår räknat från och med budgetåret 1936/37 enligt en i propositionen intagen plan. Den av riksdagen fastställda planen har på grund av olika omständigheter endast i viss omfattning genomförts. Hittills ha såsom reservationsanslag anvisats för budgetåret 1936/37 300,000 kronor, för budgetåret 1937/38 400,000 kronor, å tilläggsstat för sistnämnda budgetår 80,700 kronor; å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 46,500 kronor samt för budgetåret 1939/40 183,300 kronor, eller alltså tillhopa 1,010,500 kronor.

I skrivelse den 30 september 1941 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 måtte till byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet vid lantbrukshögskolan anvisas ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Styrelsen har härvid anfört bland annat följande.

Genom brev den 18 juli 1941 har Kungl. Maj:t bland annat bemyndigat byggnadsstyrelsen att låta uppföra svinhus och försöksanläggning för höns vid Bäcklösa ävensom biblioteksbyggnad vid lantbrukshögskolan samt föreskrivit, att kostnaderna för byggnaderna ävensom för brunnar, planering, elektrifiering m. m. vid Bäcklösa, inventarier för husdjursförsöksverksamheten samt inredning och inventarier för biblioteket finge uppgå till ett belopp av sammanlagt högst 485,000 kronor. Samtidigt har Kungl. Maj:t förordnat, att detta belopp skall avföras från reservationsanslaget 1939/40: IX.D.9.

Då nu av sistnämnda anslag till byggnadsstyrelsens förfogande endast kvarstår ett belopp av 475,000 kronor, erfordras alltså ytterligare 10,000 kronor för utförande av de genom brevet den 18 juli 1941 anbefallda arbetena m. m.

Föredraganden har i ärendet anfört följande:

»Av vad byggnadsstyrelsen anfört framgår, att ytterligare ett belopp av 10,000 kronor erfordras för slutförande av nu pågående byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan. Då dessa arbeten beräknas vara slutförda under sommaren 1942, vill jag förorda, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisas det av byggnadsstyrelsen äskade beloppet, 10,000 kronor.»

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 10,000 kronor.

2:o) **Lantbrukshögskolan: Utprövning av markundersökningsmetod m. m., reservationsanslag.** Från och med budgetåret 1937/38 har riksdagen anvisat medel till undersökning rörande trippelanalysmetodens användbarhet. För budgetåret 1937/38 anvisades sålunda för ändamålet 3,000 kronor, för vardera av budgetåren 1938/39 och 1939/40 6,300 kronor, för budgetåret 1940/41 20,000 kronor och för budgetåret 1941/42 5,000 kronor. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit en anslagsanvisning för ändamålet för nästa budgetår av 5,000 kronor. Av det för budgetåret 1940/41 beviljade beloppet ha 5,000 kronor anvisats efter förslag av Kungl. Maj:t i 1940 års statsverksproposition samt 15,000 kronor i anledning av propositionen den 28 februari 1941, nr 114 (r. skr. nr 143). Den 30 oktober 1941 ha vidare från nionde huvudtitelns anslag till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar anvisats ytterligare 5,000 kronor för ifrågasvarande ändamål. De två sistnämnda beloppen, 15,000 och 5,000 kronor, ha

avsetts för en prövning i större omfattning, med försök och provtagningar i olika delar av landet, av trippelanalysmetodens praktiska användbarhet för bestämning av gödslingsbehovet.

Med skrivelse den 24 november 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* överlämnat en framställning från föreståndaren för högskolans växtfysiologiska institution, professorn H. Lundegårdh, om ett anslag å 20,000 kronor för fortsatt utvidgad prövning av trippelanalysmetodens praktiska användbarhet. Styrelsen har funnit det synnerligen önskvärt, att den praktiska prövningen av ifrågavarande metod finge fortsätta jämväl under våren och sommaren 1942. och har därför tillstyrkt bifall till professor Lundegårdhs framställning.

Vidare har högskolestyrelsen i skrivelse den 24 november 1941 — under åberopande av innehållet i en av professor Lundegårdh till högskolestyrelsen ingiven framställning — hemställt, att ett belopp av 5,000 kronor måtte ställas till högskolans förfogande för kompletterande arbeten å en spektral-analytisk automatmaskin.

Statens livsmedelskommission har den 19 december 1941 avgivit yttrande i ärendet.

Föredraganden har anfört följande i ärendet:

»Med hänsyn till den betydelse en allmännare användning av trippelanalysmetoden — därest dennas tillförlitlighet blir tillfullo bestyrkt — kan få för jordbruksproduktionen, vill jag förorda, att möjligheter beredas för ett fortsatt även under år 1942 av ifrågavarande praktiska undersökning. I anslutning till vad livsmedelskommissionen anfört torde undersökningen för år 1942 böra planläggas på sådant sätt, att jämförelse i största möjliga omfattning kan ske mellan å ena sidan resultaten av jordbruksförsöksanstaltens och försöksgårdarnas gödslingsförsök samt de lokala gödslingsförsöken ävensom markundersökningar enligt tidigare använd metod och å andra sidan resultaten enligt trippelanalysmetoden. Direkt rådgivning till jordbrukarna synes böra äga rum endast efter samarbete mellan högskolans växtfysiologiska institution och jordbruksförsöksanstalten. Det torde få ankomma på styrelsen för lantbrukshögskolan att fastställa plan för verksamheten samt meddela närmare föreskrifter rörande samarbetet mellan institutionen och anstalten. Då definitivt resultat av utprövningen icke synes kunna påräknas under år 1942, bör verksamheten lämpligen bedrivas i något mindre omfattning än vad högskolestyrelsen förutsatt. Ett belopp av 15,000 kronor torde få anses tillräckligt för ändamålet. För komplettering av den spektral-analytiska automatmaskinen synes vidare böra anvisas 5,000 kronor. Då såsom förut nämnts nyssberörda undersökning avses skola pågå under år 1942, torde omförmälda belopp å tillhopa (15,000 + 5,000 =) 20,000 kronor böra i form av ett särskilt reservationsanslag, benämnt Lantbrukshögskolan: Utprövning av markundersökningsmetod m. m., anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.»

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad föredragande statsrådet anfört och föreslagit, hemställer alltså,

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Utprovning av markundersökningsmetod m. m. å tilläggstat II* till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 20,000 kronor.

3:o) **Lantbrukshögskolan: Undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter, reservationsanslag.** Genom beslut den 19 april 1940 ställde Kungl. Maj:t från nionde huvudtitelns reservationsanslag till Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ett belopp av högst 5,500 kronor till styrelsens för lantbrukshögskolan förfogande att användas för fullföljande av vid högskolans växtsystematisk-genetiska institution pågående undersökningar över kromosomfördubbling hos vissa lantbruksväxter. Såsom villkor för bidragets åtnjutande föreskrev Kungl. Maj:t, att den praktiska utprovningen av de erhållna högkromosomiga formerna skulle ske vid Sveriges utsädesförenings filial vid Ultuna, under förutsättning att föreningen förklarade sig villig att utan särskild ersättning åtaga sig en dylik prövning av de vid nyssnämnda institution uppdragna nya sorterna. Kungl. Maj:t förklarade sig slutligen vilja i de fall, då arbetena i fråga resulterade i praktiskt användbara sorter, framdeles besluta huru med sorterna skulle förfaras för att dessa skulle kunna på lämpligt sätt och under betryggande kontroll komma jordbruket till godo. Härefter anvisade 1941 års riksdag (prop. nr 114; r. skr. nr 143) å tilläggstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 för nämnda vid lantbrukshögskolan bedrivna undersökningar ett reservationsanslag av 9,300 kronor att utgå under samma villkor som föreskrivits för dispositionen av omförmälda belopp å 5,500 kronor.

Med utlåtande den 24 november 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* överlämnat en framställning från professorn i systematisk botanik och ärftlighetslära vid högskolan G. Turesson, vari denne anhållit om ett anslag å 16,090 kronor för fullföljande under vintern 1941 och sommaren 1942 av ifrågavarande undersökningar över kromosomfördubblade typer av olika lantbruksväxter. Styrelsen har tillstyrkt bifall till den av professor Turesson gjorda framställningen. Enligt styrelsens uppfattning vore det nämligen av synnerlig vikt, att ifrågavarande undersökningar, vilka under år 1941 givit synnerligen lovande resultat, kunde fortsättas.

Föredraganden har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Med hänsyn till betydelsen — särskilt i nuvarande läge — av att största möjliga avkastning kan utvinnas av våra kulturväxter och då de vid lantbrukshögskolans växtsystematisk-genetiska institution bedrivna försöken i syfte att framställa kromosomfördubblade, härdiga växttyper med avsevärt större utbyte än de eljest förekommande enligt vad högskolestyrelsen meddelat givit mycket lovande resultat under år 1941, vill jag förorda, att staten

anvisar medel för undersökningarnas fullföljande. Mot den i ärendet verkställda kostnadsberäkningen har jag intet att erinra. Det synes vara lämpligt, att det föreslagna beloppet, avrundat till 16,000 kronor, äskas av riksdagen i form av ett särskilt reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42. För användningen av anslaget torde böra gälla i huvudsak de villkor som föreskrivits för dispositionen av tidigare för ändamålet anvisade belopp. Arbetet vid institutionen bör planläggas på sådant sätt, att ifrågavarande medel förslå för tiden fram till den 1 april 1943.»

Utskottet, som biträder framställningen, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 16,000 kronor.

4:o) **Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag.** För detta ändamål anvisade 1939 års lagtima riksdag å riksstaten för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 230,800 kronor. Av anslaget avsågos 100,000 kronor till förbättringsarbeten i slottsbyggnaden vid Alnarp, vilka arbeten kostnadsberäknats till 202,000 kronor. I den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, förutsattes sagda belopp av 100,000 kronor skola disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gällde för användning av anslag upptaget å allmän beredskapsstat. Sedan 1941 års riksdag (prop. nr 2, bil. 9, p. 1; r. skr. nr 94) förklarar sig icke ha något att erinra mot av Kungl. Maj:t framställt förslag att för igångsättande av de av 1939 års lagtima riksdag beslutade förbättringsarbetena i slottsbyggnaden vid Alnarp taga i anspråk förenämnda belopp av 100,000 kronor, bemyndigade Kungl. Maj:t den 1 augusti 1941 styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut att för en kostnad av högst 100,000 kronor låta utföra vissa värme- och sanitetsanläggningar i slottsbyggnaden samt i samband därmed erforderliga byggnadsarbeten, allt i enlighet med av arkitekten G. Beijer, Lomma, år 1941 uppgjorda ritningar samt ett av ingenjören J. Österberg, Malmö, upprättat, den 1 juli 1941 dagtecknat förslag.

I skrivelse den 26 november 1941 har *institutets styrelse* hemställt, att ett belopp av 102,000 kronor måtte anvisas för fortsatta förbättringsarbeten i slottsbyggnaden.

Sedermera har institutsstyrelsen i skrivelse den 15 december 1941 — på grundval av vissa av arkitekten G. Beijer, Joel Österbergs ingenjörbyrå och södra Sveriges ångpanneförening upprättade ritningar och arbetsbeskrivningar — framlagt följande kostnadsberäkning beträffande de av styrelsen ifrågasatta fortsatta förbättringsarbetena i slottsbyggnaden:

Nytt bibliotek och lärum, rum för lärare, förråd för vaktmästare, telefonhytter, tidskriftsrum för elever, skåp i korridorer, inredning av nya elevrum å vindarna och omändring av nu befintliga elevrum	kronor	20,900
Nya fönster och dörrar samt omläggning av golv i elevrum . .	»	15,860
Fönster i korridorer, lärosalar, lärum, kollegierum och styrelserum	»	13,033
Golvbeläggning i korridorer	»	4,506
Flyttning av tryckbassäng för vatten	»	4,700
Iståndsättande av vaktmästarbostaden	»	5,531
Målningsarbeten	»	21,000
Ändring av den elektriska installationen	»	8,470
Arkitekt- och kontrollantarvoden för den fortsatta ombyggnaden	»	3,000
Oförutsedda utgifter	»	5,000
	Summa kronor	102,000.

Vidare har institutstyrelsen i skrivelse den 26 november 1941 hemställt, att ett belopp av 25,000 kronor måtte ställas till förfogande för omändring av den förutvarande rektorsbostaden vid institutet till två tjänstebostäder åt ämneslärare. Vid skrivelsen ha fogats av arkitekten G. Beijer uppgjorda ritningar och kostnadsberäkning.

Lantbruksstyrelsen har i remissutlåtande den 18 december 1941 — under framhållande av den stora bristen på bostäder vid Alnarpsinstitutet och angelägenheten av att de vid institutet anställda ämneslärarna erhöle tjänstebostad därstädes — förordat bifall till institutstyrelsens framställning i ämnet.

Föredraganden har anfört och föreslagit följande i ärendet:

»Med hänsyn till angelägenheten av att slottsbyggnaden vid Alnarp snarast möjligt iståndsättes anser jag mig böra biträda institutstyrelsens framställning om anvisande av 102,000 kronor för fortsatta förbättringsarbeten i sagda byggnad. Genom utförandet av ifrågavarande arbeten, vilka bland annat avse åstadkommande av förbättrade bostadsförhållanden för lärare, elever och vaktmästare samt inredning av lokaler för bibliotek och lärum, skulle de angelägnaste behoven av reparationer och ombyggnadsarbeten i slottsbyggnaden kunna tillgodoses. På skäl som av institutstyrelsen och lantbruksstyrelsen anförts finner jag mig vidare böra tillstyrka förslaget om en medelsanvisning av 25,000 kronor för omändring av den förutvarande rektorsbostaden till tjänstebostäder för två ämneslärare. Det synes lämpligt, att de äskade beloppen, tillhopa (102,000 + 25,000 =) 127,000 kronor, anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:ts att lämna de föreskrifter beträffande planläggningen och utförandet av ifrågavarande företag, som kunna finnas lämpligen böra vidtagas i syfte att nedbringa kostnaderna för desamma.»

Utskottet.

Tillstyrkande bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 127,000 kronor.

F. Veterinärväsendet m. m.

5:o) **Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning, reservationsanslag.** För budgetåret 1939/40 har å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan upptagits ett reservationsanslag av 355,000 kronor, avsett till bestridande av kostnaderna för ombyggnad av bland annat medicinska hundkliniken. Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 anbefallt byggnadsstyrelsen att efter samråd med styrelsen för veterinärhögskolan låta utföra ifrågavarande byggnadsarbeten.

Sedan styrelsen för veterinärhögskolan i skrivelse den 14 september 1939 hemställt om en medelsanvisning av 73,254 kronor för inredning av de lokaler vid högskolan som skulle om- eller tillbyggas — varav 23,000 kronor för modernisering av medicinska hundklinikens röntgenavdelning — anvisade 1940 års lagtima riksdag å tilläggsstat II för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag å 40,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 5 mars 1941 har *styrelsen för veterinärhögskolan* hemställt om ett tilläggsanslag å 26,200 kronor för fullföljande av röntgenanläggningen på medicinska kliniken. Över framställningen har *statskontoret* den 12 mars 1941 avgivit infordrat utlåtande.

Vidare har *högskolestyrelsen* i skrivelse den 29 september 1941 hemställt, att ett belopp av 8,830 kronor måtte ställas till förfogande för installerande av en automatisk telefonväxel inom högskolan.

Föredraganden har anfört följande:

»Mot de av styrelsen för veterinärhögskolan beräknade kostnaderna för utrustning av medicinska hundklinikens röntgenavdelning samt för installerande av automatväxel vid högskolan har jag intet att erinra. Då de byggnadsarbeten vid högskolan, för vilkas utförande medel beviljats av 1939 års lagtima riksdag, torde vara fullbordade under våren 1942, är det angeläget, att av högskolestyrelsen äskade medel för inredning och utrustning, uppgående till (26,200 + 8,830 =) i runt tal 35,100 kronor, anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.»

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer därför,

Utskottet.

att riksdagen må till *Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 35,100 kronor.

G. Lanthushållning i allmänhet.

6:o) **Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, reservationsanslag.** För detta ändamål har för budgetåret 1941/42 anvisats ett reservationsanslag av 80,000,000 kronor (prop. nr 278; r. skr. nr 411). I skrivelse den 28 november 1941 har *statens livsmedelskommission* hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår måtte beviljas ett belopp av 20,000,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Sedermera har livsmedelskommissionen i en den 9 december 1941 dagtecknad promemoria anhållit, att utöver nyssnämnda belopp måtte anvisas ytterligare 36,000,000 kronor.

Föredraganden har yttrat följande:

»Av vad livsmedelskommissionen anfört framgår, att till följd av vissa under innevarande budgetår fattade beslut det för samma budgetår anvisade reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område icke är tillräckligt för täckande av kostnaderna för ändamålet. Kommissionen har i anledning härav hemställt om anvisande å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av tillhoppa 56,000,000 kronor. Mot kommissionens anslagsberäkning finnes från min sida intet att erinra.»

Utskottet.

Då förevarande framställning icke föranleder någon utskottets erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 56,000,000 kronor.

7:o) **Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, reservationsanslag.** Av det till Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget av 20,500,000 kronor avse 13,000,000 kronor täckande av kostnaderna för den av svenska spannmålsaktiebolaget under verksamhetsåret den 1 september 1940—den 31 augusti 1941 bedrivna inköps- och försäljningsverksamheten beträffande spannmål och foder. Sistnämnda belopp har framkommit på så sätt, att från de för spannmålsbolagets verksamhet under nyssnämnda tid beräknade kostnaderna, uppgående till i runt tal 19,000,000 kronor, avdragits en vid försäljning av spannmål under nämnda tid uppskattad varuvinst av 6,000,000 kronor.

För åstadkommande av en centralisering av de organisatoriska förhållandena beträffande brödsäds- och fodermedelsregleringen har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 augusti 1941 (nr 708) förordnat, att vad i allmän författning eller särskilda Kungl. Maj:ts beslut finnes stadgat rörande foderintressentföreningen u. p. a., fröintressentföreningen u. p. a. och svenska stråfoderhandelsföreningen u. p. a. skulle från och med den 1 september

1941 i stället i tillämpliga delar äga avseende å svenska spannmålsaktiebolaget. I samband härmed har Kungl. Maj:t godkänt ett avtal mellan staten och spannmålsaktiebolaget att gälla från och med den 1 september 1941 till och med den 31 augusti 1942 av huvudsakligen följande innebörd. Enligt avtalet skall bolaget i fortsättningen liksom hittills av fullgod, kvarnduglig samt vid normal skötsel lagringsduglig brödspannmål, som bolaget vid utgången av augusti 1941 innehar eller därefter inköper, för statens räkning tills vidare lagra 100,000 ton, vilken kvantitet skall utgöra ett beredskapslager att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas under utomordentliga förhållanden. Bolaget får dock, under iakttagande av de föreskrifter, som livsmedelskommissionen må finna nödigt meddela, å den inhemska marknaden försälja i beredskapslagret ingående spannmål, därest bolaget med detta införlivar en mot den försålda kvantiteten svarande myckenhet brödsäd. Bolaget skall efter direktiv från livsmedelskommissionen handhava verkställigheten av beslutade regleringar beträffande brödspannmål, frö och fodermedel samt härutöver fullgöra den verksamhet beträffande brödspannmål, frö, fodermedel och produkter därav ävensom de särskilda uppgifter i övrigt, som Kungl. Maj:t eller kommissionen uppdrager åt bolaget. Staten skall *dels* som säkerhet för bolagets upplåning av erforderliga medel i mån av behov och på villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer, tillhandahålla bolaget svenska statens fyra procents obligationer till ett nominellt belopp av 150,000,000 kronor, *dels ock* bestrida kostnaderna för bolagets verksamhet under avtalstiden med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer, under det att bolaget skall i enlighet med de föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelar, till statsverket inleverera under avtalstiden influtna medel, i den mån dessa medel icke åtgått eller beräknas åtgå för återköp av spannmål eller för täckande av kostnaderna för bolagets verksamhet i övrigt eller för uppbringande av bolagets lager till av Kungl. Maj:t föreskriven omfattning.

Livsmedelskommissionen har med skrivelse den 28 november 1941 överlämnat en av *svenska spannmålsaktiebolaget* till kommissionen ställd skrivelse av den 19 november 1941 jämte en därtill fogad kostnadstablå.

Spannmålsaktiebolaget har i sin skrivelse och kostnadstablå beräknat bolagets kostnader för tiden den 1 september 1941—den 31 augusti 1942 till 102,161,750 kronor. Av detta belopp belöpa 14,503,750 kronor å spannmålssektionen, 75,125,000 kronor å fodermedelssektionen, 5,620,000 kronor å sektionen för stråfoder, utsäde och diverse varor, 1,913,000 kronor å personal- och lokalkostnader, 2,500,000 kronor å räntekostnader samt 2,500,000 kronor å leveranspremier för fodersäd.

I sin skrivelse har spannmålsaktiebolaget anmärkt, att bolaget vid sin beräkning av de medel som behövas för täckning av bolagets kostnader icke tagit hänsyn till att bolaget genom försäljning av brödsäd till högre priser än som tillämpats för inneliggande lager i bokslutet den 31 augusti 1941 komme att erhålla en bokvinst av cirka 11,000,000 kronor.

Föredraganden har — efter redogörelse för vad livsmedelskommissionen anfört i sin förenämnda skrivelse — yttrat följande:

»I enlighet med beslut av fjolårets riksdag har svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet på senare tid ytterligare utvidgats. Sålunda har bolaget numera övertagit den verksamhet, som tidigare bedrivits av foderintressentföreningen u. p. a., svenska stråfoderhandelsföreningen u. p. a. och fröintressentföreningen u. p. a. Härigenom har bland annat clearingen av priserna å kraftfodermedel, vilken förut handhafts av förstnämnda förening, övertagits av spannmålsaktiebolaget. Bolagets verksamhet har till följd härav kommit att få en betydligt större omfattning än tidigare och inbegriper numera jämväl omsättning av högst avsevärda kvantiteter fodermedel, såsom oljekraftfoder, fodercellulosa och stråfoder m. m. Därjämte handhar bolaget omsättningen av 1941 års skörd av ärter och bönor samt diverse fröer. Bolaget ombesörjer dessutom uppköpen och bearbetningen av oljeväxtfrö. En följd av dessa bolagets utvidgade arbetsuppgifter har blivit, att kostnaderna för verksamheten kommit att ökas i en omfattning som tidigare icke kunnat förutses samt att bolagets egna omkostnader likaledes kommit att överstiga vad man förut beräknat. Såsom av det föregående framgår har bolaget räknat med att ett belopp av 102,000,000 kronor skulle bli behöfligt för täckande av bolagets medelsbehov under verksamhetsåret den 1 september 1941—31 augusti 1942. Av denna summa belöpa såsom förut nämnts i runda tal 14,500,000 kronor på bolagets spannmålssektion, 75,100,000 kronor å bolagets fodermedelssektion, 5,600,000 kronor å sektionen för stråfoder, utsäde och diverse varor, 1,900,000 kronor å personal- och lokalkostnader, 2,500,000 kronor å räntekostnader samt 2,500,000 kronor å leveranspremier för fodersäd. De i bolagets beräkningar upptagna kostnaderna för fodermedelssektionen och sektionen för stråfoder, utsäde m. m. sammanhännga huvudsakligen med det av statsmakterna beslutade clearingförfarandet. Icke obetydliga belopp hänföra sig till transportkostnader av skilda slag. Av kostnaderna för fodermedelssektionen belöpa 31,000,000 kronor å kostnader, som sammanhännga med anskaffande av oljekraftfoder, och 37,625,000 kronor å kostnader, som sammanhännga med anskaffande av fodercellulosa. Det torde få erinras, att efterfrågan på fodercellulosa stigit i mycket hög grad, varför inköpen av denna vara måst ökas högst väsentligt. Priserna på importerat oljekraftfoder, i den mån sådant över huvud taget kunnat anskaffas från utlandet, ha vidare höjts i avsevärd grad. Bolagets medelsbehov beräknas emellertid, såsom framgår av vad livsmedelskommissionen anfört, kunna täckas till omkring 3,000,000 kronor av de medel, som stå till kommissionens förfogande för jordbruksregleringens upprätthållande, samt till omkring 9,300,000 kronor av anslaget till Prisclearing för fodermedel m. m. Till förfogande står därjämte bolagets vinst i samband med utförsäljning av brödsäd, beräknad till i runt tal 11,000,000 kronor. I likhet med bolaget och kommissionen anser jag det emellertid icke lämpligt, att sagda vinst disponeras för detta ändamål. I stället torde vinstbeloppet böra fonderas tills vidare för att vid behov användas för täckande av kostnaderna för uppbringande av beredskapslagret av brödsäd till den mellan staten och bolaget avtalade kvantiteten av 100,000 ton. Av skäl som närmare utvecklats i årets statsverks-

proposition synes det lämpligt, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisas så stort belopp, som erfordras till täckande av de kostnader, som sammanhånga med anskaffande av oljekraftfoder och foder-cellulosa. Då sagda kostnader uppgå till i runt tal 68,000,000 kronor och med hänsyn till att, på sätt framgår av vad förut nämnts, omkring 12,000,000 kronor kunna disponeras för täckande av kostnaderna, torde sålunda tilläggsstatsanslaget böra bestämmas till (68,000,000 — 12,000,000 =) 56,000,000 kronor. Återstoden av det av livsmedelskommissionen äskade beloppet torde böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår.»

Kungl. Maj:ts förevarande framställning föranleder ingen utskottets erinran, varför utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 56,000,000 kronor.

J. Skogsväsendet.

8:o) **Statens skogsförsöksanstalt: Särskilda undersökningar, reservationsanslag.** I skrivelse den 6 november 1941 har 1940 års norrlandsutredning hemställt *dels* om uppdrag för skogsförsöksanstalten att verkställa vissa för utredningens arbete erforderliga avverkningsberäkningar, *dels ock* om anvisande av ett reservationsanslag av 30,000 kronor till arbetshjälp och omkostnader för ifrågavarande uppdrags fullgörande. Såsom motivering härför har utredningen anfört bland annat följande.

För utredningens fortsatta bedrivande är det av största vikt att kunna överblicka *dels* det norrländska skogsbrukets avkastning i närmast förfluten tid och *dels* de förändringar i skogsavkastningen som för framtiden äro att emotse. Avverkningsberäkningar bakåt torde lämpligen böra utföras av 1937 års riksskogstaxeringsnämnd. Beträffande avverkningsberäkningarna framåt skola dessa ligga till grund för norrlandsutredningens överväganden rörande skogsindustriens råvaruförsörjning och det norrländska skogsbrukets arbetarfråga ävensom för lösandet av de återuppbyggnadsproblem, som förestå för det norrländska skogsbruket. Även såsom underlag för kalkyler rörande avverkningsberäkningarna framåt måste riksskogstaxeringsnämndens material utnyttjas. Sistnämnda avverkningsberäkningar förutsätta emellertid ett förberedande studium av för ändamålet tillrättlagda typfall, varigenom anvisning erhålles om den skogsskötsel som under olika förhållanden bör eftersträvas. Den så vunna uppfattningen skall sedan ligga till grund för själva avverkningsberäkningen för av riksskogstaxeringen undersökta större områden. Dessa beräkningar äro emellertid svåra och förutsätta full förtrogenhet med produktionsforskningens metoder. För norrlandsutredningen är det en lycklig omständighet, att skogsförsöksanstalten upptagit produktionsforskningen

och fört fram sina undersökningar så långt, att dess resultat nu kunna tillämpas på den föreliggande uppgiften. Det kan även förtjäna framhållas, att den utredning på detta område, som erfordras för norrlandsutredningens syften, samtidigt är oumbärlig för ett rationellt genomförande av den allmänna fastighetstaxeringen av den växande skogen, hur än denna taxeringsprinciper komma att fastställas.

Föredraganden har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Såsom jag vid behandlingen i årets statsverksproposition av statens skogs-försöksanstalts avlöningsanslag för budgetåret 1942/43 framhållit torde förenämnda av 1940 års norrlandsutredning ifrågasatta avverkningsberäkningar vara av den angelägenhetsgrad, att möjligheter böra beredas för deras igångsättande snarast möjligt. Med hänsyn härtill vill jag förordna, att å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under rubriken Statens skogs-försöksanstalt: Särskilda undersökningar uppföres ett reservationsanslag av 15,000 kronor, avsett till bestridande av utgifterna för ifrågavarande ändamål under första halvåret 1942.

I enlighet med vad jag vid behandlingen av nämnda avlöningsanslag vidare anfört torde det vara synnerligen angeläget, att skogsförsöksanstaltens chef, vilken tillika är föreståndare för anstaltens skogsavdelning, i största möjliga utsträckning får ägna sig åt ledningen såväl av ifrågavarande avverkningsberäkningar som av vissa vid skogsförsöksanstalten bedrivna produktionsundersökningar. I nyssnämnda sammanhang ha beträffande anstaltschefens tjänstledighet för fullgörande av de sålunda ifrågasatta arbetsuppgifterna förordats, att anstaltschefen under tjänstledigheten skall avstå viss del, förslagsvis hälften, av sina avlöningsförmåner såsom avdelningsföreståndare i lönegrad A 30 samt att gottgörelse för mistade löneförmåner jämte övriga med ledningen och övervakandet av ifrågavarande arbeten förenade kostnader skall utgå från omförmälda undersökningsanslag. Denna anordning bör tillämpas även under innevarande budgetår. På grund härav erfordras under sistnämnda budgetår ett belopp av i runt tal 4,000 kronor för vikariatsersättningar samt för anställande av en extra befattningshavare vid skogs-försöksanstalten. Enligt vad jag inhämtat behöver den å avlöningsstaten för skogsförsöksanstalten med bestämt belopp av 136,100 kronor upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal för angivna ändamål förstärkas med högst 4,000 kronor.»

Utskottet.

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts under nionde huvudtiteln (p. 181) upptagna äskande om avlöningsanslag till statens skogsförsöksanstalt kommer utskottet att närmare uttala sig i anledning av de av 1940 års norrlandsutredning föreslagna avverkningsberäkningarna. Liksom departementschefen finner emellertid utskottet, att beräkningarna böra igångsättas snarast möjligt. Utskottet vill därför tillstyrka, att medel för ändamålet anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår, och hemställer sålunda,

att riksdagen må

1) till *Statens skogsförsöksanstalt*: *Särskilda undersökningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor;

2) medgiva, att den i avlöningsstaten för statens skogsförsöksanstalt upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1941/42 överskridas med högst 4,000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

9:o) **Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt**, *reservationsanslag*. Genom beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 2, sid. 306; r. skr. nr 94) anvisades till Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag (B) av 32,300 kronor, avsett för uppförande av en ny ekonomibyggnad ävensom för anordnande av avloppsledning m. m. å den av anstalten disponerade delen av kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms stad och län. I enlighet med ett i oktober 1940 av byggmästaren Ragnar V. Wredh, Frösunda, avgivet anbud beräknades 27,900 kronor för bestridande av byggnadskostnaderna. Härjämte beräknades cirka 1,000 kronor för byggnadens elektrifiering, cirka 1,500 kronor för anordnande av avloppsledning samt 1,900 kronor för oförutsedda kostnader. Den 18 april 1941 anbefalldes Kungl. Maj:t anstaltsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbeten.

I skrivelse den 4 november 1941 har *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* anfört, att vid förnyad uppgörelse på våren 1941 med förenämnde anbudsgivare kostnaden för uppförande av ifrågavarande ekonomibyggnad på grund av inträdda prisstegringar beräknats till 30,500 kronor, innebärande en kostnadsökning med 2,600 kronor, att elektrifieringskostnaderna stigit till 1,400 kronor samt att jämväl andra kostnadsposter måste höjas. För utförande av de ursprungligen planerade arbetena skulle på grund härav erfordras ett tilläggsanslag av 3,700 kronor, vilket belopp emellertid endast motsvarade en ökning med något mer än 10 procent av tidigare anvisat anslag.

Anstaltsstyrelsen har vidare hemställt om anvisande av ett belopp av 3,500 kronor för iordningställande av ett vagnslider i närheten av den nya ekonomibyggnaden. Enligt vad styrelsen framhåller finnes nämligen icke några utrymmen för vagnar och körredskap att tillgå i ekonomibyggnaden, varför vagnar och redskap måste uppställas i det fria. Vagnslidret borde vara öppet med inklädda brädgavlar och i viss utsträckning uppföras med timmer från den äldre ekonomibyggnaden. Kostnaderna skulle till följd härav kunna

begränsas till arbetskostnader samt kostnader för bräder och papp till bodar och tak.

Föredraganden har i ärendet yttrat följande:

»För slutförande av arbetena med ekonomibyggnaden å den av centrala frökontrollanstalten disponerade delen av egendomen Bergshamra nr 1 torde i enlighet med vad anstaltsstyrelsen anført böra anvisas ett belopp av 3,700 kronor. Då jag vidare icke har något att erinra mot förslaget om en medelsanvisning av 3,500 kronor för uppförande av ett vagnslider invid den nya ekonomibyggnaden, skulle alltså till byggnadsarbeten vid centrala frökontrollanstalten behöva anvisas ett anslag av $(3,700 + 3,500 =)$ 7,200 kronor. Sistnämnda belopp torde böra äskas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42.»

Utskottet. I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,200 kronor.

Stockholm den 17 februari 1942.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Granath, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Mannerskantz* och *von Stockenström*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Andersson i Tungelsta, Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön, Mäler, Carlström, Lundbom* och *Hansson i Vännäsby*.